

תוכן עניינים

מבוא.....	3
סקירת ספרות.....	4
שיטה.....	9
ממצאים.....	10
דיון.....	15
ביבליוגרפיה.....	17

מבוא

המחקר הנוכחי מבקש לבחון את הקשר שבין אלקסיתימיה להתמרה חושית. אלקסיתימיה הינה קושי בזיהוי, עיבוד, תיאור ופעולה של רגשות, הן של הפרט עצמו והן של האחר. אנשים המאובחנים באלקסיתימיה מביעים קושי בהבחנה בין רגשות לתחושות גופניות של עוררות רגשית (Bar-On & Parker, 2000) ועשויים להתקשות במענה על שאלות הנוגעות באופן ספציפי לרגשות (Taylor, Bagby, & Parker, 1999).

התמרה חושית הינה תהליך שבאמצעותו מועבר מסר כימי או פיזיקלי דרך תא ודרך סדרות של אירועים מולקולריים, אשר בסופו של דבר מביא לתגובה תאית. החלבונים האחראים לגילוי גירויים הם בדרך כלל קולטנים (receptors), למרות שישנם מקרים שנקראים חיישנים (sensors) (Bradshaw & Dennis, 2010) והשינויים נוצרים על ידי קשירת ליגנד (או חישת אות) בקולטים ומולידים מפל ביוכימי, שהוא שרשרת של אירועים ביוכימיים הידועים כנתיב הולכת האות. למעשה, מנגנון ההתמרה הוא זה שגורם לשינוי המסר הכימי או הפיזיקלי ופגיעה בו עשויה להשפיע על תפקודו של הפרט בעיבוד מסרים שונים ובפרט, מסרים חושיים-סומטיים.

המחקר הנוכחי מעוניין לבחון את ההשפעה של פגיעה בתהליך ההתמרה בקרב נבדקים עם אלקסיתימיה. ייתכן כי פגיעה בתהליך ההתמרה החושית תגרום לכך שהמסר לא יתורגם לשפה בה מתקשרת מערכת העצבים, ולכן לא יגיע למערכת העצבים המרכזית. הדבר בתורו יגרום לכך שלא תהיה מודעות מוחית ואישית לקיומו של האות אשר עשויה להתבטא כתגובה שטוחה לאירועים רגשיים. העמקת הידע אודות תהליכי עיבוד רגשות בקרב אנשים עם אלקסיתימיה עשויה לספק הבנה טובה יותר לגבי אלקסיתימיה בכלל ובפרט, עשויה לסייע בקידום טיפולים יעילים בה.

סקירת ספרות

אלקסיתימיה מאופיינת בקושי בזיהוי רגשות מתחושות גוף פנימיות. שכיחותה באוכלוסייה הכללית נמוכה יחסית ועומדת על כ-10 אחוזים (Salminen, Saarijärvi, Äärelä, Toikka, & Kauhane, 1999), אולם אלקסיתימיה מקיימת תדירות (ב-50% מהמקרים) תחלואה נלווית לאבחנה על הרצף האוטיסטי (Hill, Berthoz, & Frith, 2004). מחקרים מדווחים על שכיחות גבוהה של אלקסיתימיה בקרב חולים פסיכיאטריים שונים (Brid & Cook, 2013) וחולים נוירולוגיים (Ricciardi, Demartini, Fotopoulou, & Edwards, 2015). אל אף התחלואות הנלוות הללו, ראוי להדגיש שהאלקסיתימיה היא מבנה עצמאי של תחלואה, עם בסיס אטיולוגי ונוירוקוגניטיבי משל עצמו (Fitzgerald & Molyneux, 2004). המנגנונים הנוירוקוגניטיביים, שעומדים בבסיס ההפרעה עדיין אינם ידועים עד הסוף, ומצויים בשלבי מחקר שונים, קיימות עדויות שרומזות שאלקסיתימיה קשורה בליקוי במנגנון החוש התוך תפיסתיים (interoception) החשים את מצבו הפיזיולוגי של הגוף (Herbert, Herbert, & Pollatos, 2011) וזאת בהסתמך על הקונספוזיציה של הרגש (Clark, 2013). יתכן מאוד שאלקסיתימיה קשורה לקשב מוגבר לסיגנלים גופניים, לפחות לפי מחקרי דיווח עצמי (Ernst, et al., 2014), מה שעושה את הדיוק התוך-תפיסתי מופחת בתנאי זה אפילו יותר בולט.

בנוסף יש בנמצא גוף ידע הולך וגדל של מחקרים שמראה שאלקסיתימיה מתקיימת במקביל למצבים חברתיים-רגשיים לא טיפוסיים (socio-emotional atypicalities) (לדוגמה, ליקוי אמפטיה, קושי בזיהוי רגשי) שבעבר היו משויכים להפרעות על הרצף האוטיסטי (Foulkes, Bird, Goekcen, McCrory, & Viding, 2015). כפי שעולה מקו ראיות זה נטען שמקומות בהם צופים בהפרעה על הרצף האוטיסטי במקביל לקושי בזיהוי רגשי נובעים מתחלואה נילוית של אלקסיתימיה (Brewer, Happé, Cook, & Bird, 2015). לאור תפיסה זו, הליקויים הבין-תפיסתיים שנצפו בעבר בקבוצות עם הפרעות על הרצף האוטיסטי נבעו מהעובדה שקבוצת ההפרעות על הרצף האוטיסטי הכילה יותר אנשים עם אלקסיתימיה מאשר קבוצות הביקורת.

אלקסיתימיה מאופיינת בבעיות זיהוי, עיבוד, תיאור ופעולה לפי רגשותיו של הפרט עצמו, לעיתים קרובות נראה שהם מתקשים להבין את רגשותיהם של אחרים. אנשים אלה מתקשים להבחין בין רגשות לתחושות גופניות של עוררות רגשית (Bar-On & Parker, 2000), בנוסף הם תדירות חשים בלבול של תחושות גופניות הקשורות לעיתים קרובות לרגשות. הם ממעטים בחלומות או בפנטזיות בשל הגבלה ביכולת הדמיון. חשיבתם היא קונקרטי, מציאותית, הגיונית,